ISSN 2078-6794. Вісник Львівського університету. Серія мист-во. 2026. Вип. 29. С. 20–31
Visnyk of the Lviv University. Series Art Studies. Issue 29. P. 20–31

УДК 069:7.03:75.071.1
DOI: http://dx.doi.org/10.30970/vas.29.2026.20-31

ЕКСПОЗИЦІЯ ЯК МИСТЕЦТВОЗНАВЧИЙ ТЕКСТ У СУЧАСНІЙ МУЗЕЙНІЙ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ТВОРЧОСТІ ОТТО ДІКСА (НА МАТЕРІАЛАХ ВИСТАВКИ “OTTO DIX – TRAU DEINEN AUGEN”)

Ірина МАТОЛІЧ

ORCID: https://orcid.org/0000-0002-9728-7372
Заклад вищої освіти “Університет Короля Данила”,
кафедра дизайну,
вул. Є. Коновальця, 35, Івано-Франківськ, Україна, 76018
e-mail: iryna.matolich@ukd.edu.ua

Досліджено особливості музейної репрезентації творчості Отто Дікса на матеріалах виставки “Otto Dix – Trau Deinen Augen”, представленої у Kunstsammlung Gera – Orangerie (м. Гера, Німеччина). Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі експозиційного дизайну у сучасній музейній практиці, у яких експозиція дедалі частіше постає не лише способом демонстрації художніх творів, а й інструментом їх інтерпретації. Незважаючи на значну кількість праць, присвячених творчості Отто Дікса, особливості експозиційної мови цієї виставки, принципи її просторової організації та роль у формуванні мистецтвознавчого наративу досі не були предметом спеціального наукового аналізу.

Метою статті є аналіз виставки як цілісного мистецтвознавчого тексту та виявлення особливостей музейної репрезентації творчості Отто Дікса, у якій експозиційний дизайн є засобом мистецтвознавчої інтерпретації. Методологічну основу дослідження становить комплексний мистецтвознавчий аналіз експозиції, що охоплює вивчення її просторової організації, експозиційного дизайну, колористичного зонування, музейної графіки, типографіки, документальних і мультимедійних компонентів, а також авторське безпосереднє спостереження під час відвідування виставки.

Проаналізовано кураторську концепцію д-ра Ульріке Лоренц, просторову драматургію експозиції, систему тематичних модулів, принципи використання кольору, музейної графіки, типографіки, авторських цитат і документальних матеріалів. З’ясовано, що всі складові експозиційного середовища функціонують як взаємопов’язана система, яка формує логіку сприйняття творчої спадщини художника. Доведено, що експозиційний дизайн у виставці виконує не лише презентаційну, а й інтерпретаційну функцію, забезпечуючи цілісне прочитання творчості Отто Дікса. Особливу увагу приділено ролі оригінального художнього твору як смислового центру музейної комунікації, навколо якого вибудовується вся система експозиційних рішень.

Наукова новизна дослідження полягає у запропонованому підході до аналізу музейної експозиції як мистецтвознавчого тексту, де просторову організацію, експозиційний дизайн, музейну графіку, типографіку, документальні матеріали й

© Матоліч Ірина, 2026

мультимедійні засоби розглядають як взаємодоповнювальні інструменти. Результати дослідження можуть бути використані під час розроблення кураторських концепцій, проєктування музейних експозицій, а також у наукових дослідженнях із музеєзнавства, історії мистецтва, експозиційного дизайну та кураторських студій.

Ключові слова: історія мистецтва, Отто Дікс, музеєзнавство, експозиційний дизайн, музейна репрезентація, мистецтвознавчий текст, кураторська концепція.

Постановка проблеми. У сучасному музеєзнавстві експозицію дедалі частіше розглядають як самостійний інструмент презентації та інтерпретації мистецтва. Просторова організація, експозиційний дизайн, колористичне рішення, музейна графіка, мультимедійні засоби й текстові модулі формують цілісний музейний наратив, який визначає логіку сприйняття художнього твору. За таких умов предметом дослідження стає експозиція як цілісна система візуальної комунікації, яка пропонує власну модель прочитання творчості митця.

Особливої актуальності такий підхід набуває у контексті презентації творчості Отто Дікса – художника, чия спадщина охоплює складні історичні, соціальні та етичні проблеми XX ст. Виставка "Otto Dix – Trau Deinen Augen", представлена в Kunstsammlung Gera – Orangerie (м. Гера, Німеччина), демонструє сучасну модель музейної репрезентації, у якій експозиційний дизайн є важливим засобом мистецтвознавчої інтерпретації. Попри значну кількість досліджень, присвячених творчості Отто Дікса, особливості експозиційної мови цієї виставки, її просторової драматургії та її ролі у формуванні мистецтвознавчого наративу залишаються недостатньо висвітленими, що й зумовлює актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Творчість Отто Дікса посідає помітне місце в дослідженнях європейського мистецтва XX ст. Вагомий внесок у вивчення його художньої спадщини зробив Olaf Peters [9; 10], який комплексно проаналізував творчий шлях митця, особливості його художньої мови та місце в мистецтві Нової речевості, а також Matthew Biro [6] і M. Mackenzie [7], які дослідили взаємозв'язок творчості художника з досвідом Першої світової війни, проблемами репрезентації війни, історичної пам'яті та культурної травми.

Окремі аспекти творчості Отто Дікса висвітлено у працях українських авторів – Д. Десятника [1], О. Мерц [3], Н. Жукової [2] та О. Петрової [5]. Їхні дослідження зосереджені на проблематиці воєнного мистецтва, художньому осмисленні страху, травматичного досвіду й історичної пам'яті, що створює важливе теоретичне підґрунтя для інтерпретації творчості митця.

Окрему групу джерел становлять музейні та кураторські матеріали виставки "Otto Dix – Trau Deinen Augen" у Kunstsammlung Gera – Orangerie [8], підготовлені за наукового керівництва доктора Ульріке Лоренц. Вони розкривають концепцію виставки, її тематичну структуру, принципи добору експонатів і використання сучасних експозиційних засобів.

Водночас аналіз наукової літератури свідчить, що більшість досліджень присвячено творчому методу Отто Дікса, іконографії його творів та історико-культурному контексту їх створення. Натомість експозиція як самостійний

мистецтвознавчий текст, у якому просторова драматургія, експозиційний дизайн, музейна графіка, типографіка й мультимедійні засоби є інструментами інтерпретації творчої спадщини художника, практично не ставала предметом спеціального дослідження. Саме ця обставина визначає наукову новизну й актуальність запропонованої роботи.

Мета статті. Метою статті є аналіз виставки "Otto Dix – Trau Deinen Augen" у Kunstsammlung Gera (Orangerie) як цілісного мистецтвознавчого тексту та виявлення особливостей музейної репрезентації творчості Отто Дікса, у якій експозиційний дизайн є інструментом мистецтвознавчої інтерпретації.

Постановка завдань. Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання: проаналізувати кураторську концепцію виставки; дослідити просторову драматургію та тематичну структуру експозиції; з'ясувати роль експозиційного дизайну, кольорового зонування, музейної графіки, типографіки, документальних і мультимедійних засобів у формуванні музейного наративу; охарактеризувати місце оригінального художнього твору в системі музейної комунікації; визначити особливості експозиції як цілісного мистецтвознавчого тексту та інструменту інтерпретації творчої спадщини Отто Дікса.

Виклад основного матеріалу. Виставка "Otto Dix – Trau Deinen Augen", відкрита восени 2024 р. в Kunstsammlung Gera – Orangerie у німецькому місті Гера, є показовим прикладом сучасної музейної репрезентації творчості Отто Дікса. Наукову концепцію виставки розробила доктор Ульріке Лоренц (Ulrike Lorenz) – дослідниця творчості художника та президентка Klassik Stiftung Weimar [8]. Експозиція об'єднує живописні й графічні твори різних періодів та концептуально пов'язана з Otto-Dix-Haus, формуючи музейний маршрут, присвячений життю і творчості митця.

Офіційні матеріали Kunstsammlung Gera [8] становлять основу виставки як комплексний огляд творчої спадщини Отто Дікса, акцентуючи увагу на творах, біографії художника та тематичній структурі експозиції. Водночас її просторова організація, колористичне зонування, музейна графіка, типографіка, авторські цитати й мультимедійні засоби потребують окремого мистецтвознавчого аналізу. Їхня взаємодія дає підстави розглядати експозицію як цілісну систему інтерпретації творчості митця.

У сучасному музеєзнавстві експозиція є комунікативною системою, у якій художні твори взаємодіють з архітектурою, дизайном, текстом, світлом, кольором і маршрутом відвідувача. У такому контексті її можна трактувати як своєрідний мистецтвознавчий текст, де експонати становлять змістову основу, а експозиційні засоби визначають композиційні та смислові акценти.

Цей принцип виразно простежується у структурі виставки "Otto Dix – Trau Deinen Augen". Експозицію організовано за тематичним принципом: біографія художника, історичний контекст, напрями творчості, авторські висловлювання та мистецькі твори послідовно розкривають різні аспекти його творчої спадщини.

Концептуальне спрямування виставки окреслено вже у вхідній зоні. Назва "Trau Deinen Augen"/"Довірся своїм очам" акцентує увагу на безпосередньому візуальному досвіді та сприйнятті оригінального

твору (рис. 1). Вона стає своєрідним вступом до експозиції й задає принцип подальшої взаємодії відвідувача зі спадщиною Отто Дікса.



Рис. 1. Вхідна афіша виставки "Otto Dix – Trau Deinen Augen" як вступний елемент музейного маршруту. Kunstsammlung Gera – Orangerie (м. Гера, Німеччина). *Фото авторки*

Важливою складовою кураторської концепції є взаємодія експозиції з архітектурою барокової оранжереї. Виставку розгорнуто в обох крилах будівлі, що визначає масштаб і характер її просторової організації. Історичний інтер'єр інтегровано в структуру експозиції, а тимчасові конструкції формують тематичні модулі, між якими зберігаються відкриті візуальні зв'язки. Завдяки цьому кожен розділ сприймається як складова загальної композиції виставки.

Розміщення експозиції в обох крилах оранжереї зумовлює протяжність музейного маршруту та послідовність розгортання експозиційної оповіді. Освоюючи тематичні блоки, відвідувач поступово відкриває нові смислові акценти, що підтримує композиційну єдність виставки та взаємозв'язок її окремих розділів. Просторова організація у цьому випадку є важливим інструментом мистецтвознавчої інтерпретації.

Одним із головних засобів експозиційної драматургії є колористичне зонування. Насичені бордові, теракотові, рожеві, помаранчеві, сині, блакитні та темно-сірі кольори структурують простір, виокремлюють тематичні модулі та формують емоційний ритм виставки. Колористичні рішення співвіднесені зі змістом експозиції: теми війни, смерті та історичних потрясінь подано у глибоких темних відтінках, а теми пейзажу, родини й дитинства – у світлішій теплій гамі (рис. 2, 3). Таким чином, колір стає одним із засобів експозиційного дизайну, який не лише структурує простір, а й задає емоційний тон сприйняття ще до безпосереднього знайомства з художніми творами.



Рис. 2. Мультимедійний блок із Kriegstriptychon та інтерактивним інформаційним столом. Виставка "Otto Dix – Trau Deinen Augen". *Фото авторки*



Рис. 3. Загальний вигляд експозиції виставки "Otto Dix – Trau Deinen Augen". *Фото авторки*

Драматургія виставки розгортається через систему тематичних модулів, кожен із яких має власну просторову організацію, колористичне рішення та візуальні акценти. Вони утворюють взаємопов'язану структуру, у якій творчий шлях Отто Дікса, історичний контекст і художня еволюція поєднані в цілісну експозиційну оповідь. Така організація визначає логіку її послідовного "прочитання" відвідувачем.

Єдність виставки підтримується спільною дизайнерською мовою. Великоформатна типографіка, кольорові площини, авторські цитати, музейна графіка та інформаційні модулі функціонують як взаємодоповнювальні елементи єдиної системи візуальної комунікації. Саме завдяки їхній взаємодії тематичні модулі формують послідовні розділи єдиного мистецтвознавчого тексту.

Одним із головних композиційних вузлів виставки є тематичний блок "Triumph des Todes"/"Тріумф смерті", присвячений темам війни, людських втрат і пам'яті (рис. 4). Уже сама назва визначає емоційний та змістовий тон цього розділу, виконуючи роль смислового орієнтира в структурі музейного наративу.



Рис. 4. Експозиційне вирішення тематичного блоку "Triumph des Todes". Виставка "Otto Dix – Trau Deinen Augen". *Фото авторки*

Експозиційне рішення побудоване на взаємодії кількох візуальних засобів. Насичене бордово-фіолетове тло відокремлює тематичний модуль від інших розділів виставки, а також формує емоційно напружене середовище, у якому художні твори сприймаються як цілісний візуальний ансамбль. Композиційним ядром тематичного модуля є група графічних аркушів, доповнена збільшеним контурним зображенням фрагмента одного з творів, інтегрованим безпосередньо в площину стіни. Таке рішення виходить за межі традиційного музейного оформлення. Контурне зображення поєднує окремі роботи в єдину просторову композицію, підкреслюючи взаємозв'язки між ними та посилюючи цілісність тематичного модуля. Завдяки цьому графічні аркуші сприймають як складові єдиного тематичного розділу, у якому експозиційний дизайн стає засобом мистецтвознавчого висловлювання.

Важливим елементом експозиційної побудови є асиметричне розміщення графічних творів. Варіювання форматів, висоти експонування та інтервалів між роботами активізує візуальне сприйняття й спонукає відвідувача налаштовувати смислові зв'язки між аркушами. Просторова організація набуває при цьому інтерпретаційного значення, формуючи своєрідний візуальний монтаж.

Цілісність тематичного модуля підсилюють авторські цитати Отто Дікса, інтегровані в експозиційний простір. Вони вводять до музейного

наративу особистий голос художника, поєднуючи твір з авторською рефлексією та розширюючи його смисловий контекст.

Важливою складовою кураторської концепції є також демонстрація зв'язків між різними видами творчості Отто Дікса. Поєднання графічних і живописних робіт дає змогу простежити трансформацію художнього задуму та логіку формування образу. У такий спосіб творчий процес стає складовою музейної інтерпретації.

Відкритий простір, великі кольорові площини та лаконічний текстовий супровід сприяють концентрації уваги на творах. Водночас експозиційне середовище створює умови для активного діалогу між відвідувачем, мистецьким твором і кураторською концепцією.

Подальший маршрут вибудувано через зміну емоційних і змістових акцентів. Після драматичного "Triumph des Todes" темна насичена гама поступається теплим вохристим і теракотовим відтінкам, а композиція стає відкритішою. Цей перехід особливо виразно простежується в тематичному блоці "Verbannt in die Landschaft"/"Вигнаний у ландшафт" (рис. 5), присвяченому пейзажній творчості Отто Дікса. Назва розділу водночас окреслює напрям її інтерпретації та місце пейзажу у творчій біографії митця.



Рис. 5. Тематичний експозиційний модуль "Verbannt in die Landschaft", що демонструє колористичне зонування та просторову організацію виставки. *Фото авторки*

Експозиційне вирішення розділу підтримує зміну загальної тональності. Тепла кольорова гама, збільшені фрагменти живописних творів, інтегровані в площини стін, і стримана композиція формують цілісне середовище. Колір, масштаб зображень та організація простору поглиблюють сприйняття наведених творів й водночас розкривають особливості експозиційної мови виставки.

Важливу роль відіграє характер експонування. Пейзажі розміщено симетрично, із достатніми візуальними паузами між ними. Вільний простір стає повноцінним композиційним елементом, сприяючи зосередженому сприйняттю та підтримуючи цілісність тематичного розділу. У цьому випадку експозиційне рішення визначає ритм музейного наративу, керуючи увагою відвідувача.

Зміна тематичного змісту супроводжується зміною експозиційної мови. Якщо в розділі "Triumph des Todes" домінувала експресивна графічна лінія, то в блоці "Verbannt in die Landschaft" головним засобом художнього висловлювання стає живописний колір. Відповідно, змінюється й характер музейного простору, який розкриває багатогранність творчості Отто Дікса та демонструє різні грані його мистецького мислення. Такий перехід ще раз підтверджує цілісність експозиції як мистецтвознавчого тексту, у якому кожен тематичний розділ має власну візуальну інтонацію.

Особливе місце у структурі виставки посідає тематичний блок “Kinder”/ “Діти” (рис. 6), де найвиразніше простежується прагнення поєднати художні твори, авторські висловлювання й експозиційний простір у єдину систему смислів.



Рис. 6. Тематичний блок “Kinder”. Виставка “Otto Dix – Trau Deinen Augen”. *Фото авторки*

Кураторська концепція свідомо уникає надмірної експозиційної насиченості. Невелика кількість творів, стримане колористичне рішення й значні вільні площини формують камерне середовище, що сприяє уважному сприйняттю кожної роботи. Інтегрована до експозиції цитата Отто Дікса вводить авторський голос у структуру музейної оповіді, розширюючи смислові межі тематичного розділу та посилюючи його емоційне звучання.

Інший принцип музейної комунікації реалізовано в тематичному блоці “Im geteilten Deutschland”/“У розділеній Німеччині” (рис. 7), де художні твори взаємодіють з архівними фотографіями, документами, газетними матеріалами й розширеними інформаційними текстами. У цьому випадку експозиція поєднує мистецький і документальний дискурси, розкриваючи творчість Отто Дікса в ширшому історико-культурному контексті.



Рис. 7. Інформаційний модуль тематичного розділу “Im geteilten Deutschland”, що у структурі поєднує типографіку, документальні матеріали та музейну графіку експозиційного наративу. *Фото авторки*

Документальні матеріали інтегровані безпосередньо в експозиційний простір і функціонують поряд із художніми творами як рівноправні носії змісту. Таке рішення поєднує мистецький, історичний та біографічний виміри, розкриваючи творчість Отто Дікса в ширшому культурному контексті. Документ при цьому стає повноцінною складовою експозиційної інтерпретації.

Розглянуті тематичні модулі засвідчують цілісність кураторської концепції, у якій війна, природа, родина, історична пам’ять і повсякденне життя постають взаємопов’язаними складовими творчої біографії художника. Така побудова демонструє, що виставка “Otto Dix – Trau Deinen Augen” є продуманою моделлю мистецтвознавчої інтерпретації, у якій просторові, візуальні й текстові рішення формують цілісну систему музейної комунікації.

Однією з найвиразніших особливостей виставки “Otto Dix – Trau Deinen Augen” є використання типографіки й музейної графіки як невід’ємних

складових кураторської концепції. На відміну від традиційної експозиційної практики, де текстові матеріали виконують переважно довідкову функцію, у Kunstsammlung Gera вони інтегровані в архітектуру виставкового простору й беруть активну участь у формуванні інтерпретації творчості художника.

Це насамперед стосується системи великих тематичних заголовків – “Triumph des Todes”, “Verbannt in die Landschaft”, “Kinder” (рис. 6), “Im geteilten Deutschland”, “Herkunft” (рис. 8), “Weltkriege”, “Heimat” (рис. 9), “Eltern”. Виконані в єдиній типографічній стилістиці та інтегровані в кольорові площини експозиційних перегородок, вони полегшують орієнтацію у виставковому просторі, задають композиційну структуру музейної оповіді й об’єднують тематичні модулі в послідовні розділи єдиного мистецтвознавчого тексту.



Рис. 8. Тематичний експозиційний модуль “Herkunft”, що демонструє взаємодію типографіки, колористичного зонування та просторової організації експозиції. *Фото авторки*



Рис. 9. Тематичний експозиційний модуль “Heimat”, що демонструє взаємодію просторової композиції, типографіки та колористичного зонування експозиції. *Фото авторки*

Фактично тематичні заголовки виконують роль своєрідних розділів музейного тексту. Перехід між експозиційними модулями супроводжується зміною наведених творів і смислового контексту їх сприйняття. Завдяки цьому типографіка виходить за межі навігаційної функції й стає важливим засобом композиційної організації експозиції.

Особливу роль відіграють авторські висловлювання Отто Дікса, інтегровані безпосередньо в експозицію. Вони функціонують як самостійні смислові акценти, вводячи відвідувача в тематичний контекст і посилюючи емоційне сприйняття відповідних розділів виставки. Залучення авторського слова значно розширює можливості музейної інтерпретації. У цьому випадку через експонати, кураторські тексти, а також його власні роздуми, а отже, художній твір, музейний простір, типографіка й авторський голос утворюють єдину систему експозиційної комунікації, де кожен елемент бере участь у формуванні мистецтвознавчої інтерпретації.

Не менш важливу роль відіграє музейна графіка. Контурні збільшення окремих рисунків, великоформатні фотографії Отто Дікса, графічні схеми й інформаційні модулі організовують простір та налаштовують смислові зв’язки між тематичними розділами. Такі елементи поглиблюють інтерпретацію експонатів та акцентують увагу на основних мотивах творчості художника.

Особливо виразним є великоформатний фотографічний портрет Отто Дікса, розміщений на бічній площині експозиційної конструкції (рис. 10). Він одночасно виконує композиційну, навігаційну й символічну функції: завершує один тематичний розділ, позначає перехід до наступного та персоніфікує музейний наратив. Завдяки масштабу й розташуванню портрет стає однією з головних візуальних домінант експозиції.



Рис. 10. Великоформатний портрет Отто Дікса та авторська цитата як елементи експозиційного дизайну, що структурують музейний простір і формують кураторський наратив. *Фото авторки*

У своїй взаємодії типографіка, музейна графіка й авторські висловлювання формують цілісну експозиційну мову виставки. Вони організовують простір, визначають логіку маршруту та забезпечують цілісність кураторської концепції, перетворюючи експозиційний дизайн на засіб мистецтвознавчої інтерпретації.

Однією з визначальних особливостей виставки “Otto Dix – Trau Deinen Augen” є орієнтація на безпосереднє сприйняття оригінальних творів. Уже сама назва експозиції – “Довірся своїм очам” – акцентує увагу на цінності особистого візуального досвіду й безпосередньої зустрічі з автентичним мистецьким твором.

Попри активне використання музейної графіки, типографіки, документальних матеріалів і мультимедійних засобів, композиційним центром експозиції залишаються оригінальні роботи Отто Дікса. Усі допоміжні елементи створюють умови для уважного сприйняття оригінальних творів та поглиблюють їх осмислення.

Цьому сприяє продуманий характер експонування: виважене освітлення, єдина система оформлення, оптимальні інтервали між роботами та стримані експозиційні засоби. Не менш важливим є просторовий ритм виставки, побудований на чергуванні камерної графіки, монументального живопису, документальних матеріалів і мультимедійних зон. Така організація підтримує увагу відвідувача, забезпечує динаміку сприйняття та водночас не перевантажує експозиційний простір.

Отже, виставка “Otto Dix – Trau Deinen Augen” демонструє модель музейної репрезентації, у якій експозиційний дизайн не замінює художній твір, а створює умови для його повнішого прочитання. Просторова драматургія, тематичне зонування, музейна графіка, типографіка, документальні матеріали й мультимедійні рішення взаємодіють з оригінальними творами, формуючи цілісну систему мистецтвознавчої інтерпретації. Саме ця взаємодія дає підстави розглядати експозицію як самостійний мистецтвознавчий текст, у якому смисл формується через взаємодію експонатів і логіку організації музейного простору.

Висновки. Завдяки проведеному дослідженню можна дійти таких висновків, що виставка “Otto Dix – Trau Deinen Augen” у Kunstsammlung Gera – Orangerie репрезентує сучасний підхід до музейної інтерпретації, де експозиція функціонує як цілісний мистецтвознавчий текст. Просторова драматургія, тематичне зонування, експозиційний дизайн, музейна графіка, типографіка, авторські цитати, документальні матеріали та мультимедійні засоби утворюють взаємопов’язану систему, що забезпечує послідовне розгортання кураторської концепції.

З’ясовано, що експозиційний дизайн у цьому проєкті є інструментом мистецтвознавчої інтерпретації, визначаючи логіку сприйняття творчої спадщини Отто Дікса. Водночас центральне місце в експозиції зберігають оригінальні художні твори, тоді як усі інші компоненти експозиції спрямовані на поглиблення їхнього осмислення.

Запропонований підхід до аналізу експозиції як мистецтвознавчого тексту розширює методологічні можливості дослідження сучасних музейних практик і може бути використаний під час аналізу експозиційних рішень, розроблення кураторських концепцій, проєктування виставок, а також у викладанні дисциплін із музеєзнавства, історії мистецтва, експозиційного дизайну та кураторських студій.

Список використаної літератури та джерел

1. Десятник Д. Садистичний цирк Отто Дікса. URL: https://day.kyiv.ua/article/kultura/sadystychnyy-tsyrk-otto-diksa (дата звернення: 11.08.2026).

2. Жукова Н. А. Феномен страху: рефлексія в образотворчому мистецтві XX – початку XXI століття (культурологічний аспект). *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал.* 2024. № 1. С. 9–24. DOI: https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2024.302016

3. Мерц О. Вершники Ваймарського апокаліпсису. URL: https://www.verbum.com.ua/02/2024/way-through-the-desert/riders-of-weimar-apocalypse/ (дата звернення: 03.08.2026).

4. Мистецтво Апокаліпсису – весь жах Першої світової війни у роботах Отто Дікса. URL: https://gazeta.ua/articles/history/_mistectvo-apokalipsisu-ves-zhah-pershoyi-svitovoyi-vijni-u-robotah-otto-diksa/589716#goog_rewarded/ (дата звернення: 05.08.2026).

5. Петрова О. Гіперреалізм струшеної свідомості. *Сучасне мистецтво*. 2022. Вип. 18. С. 107–110. DOI: https://doi.org/10.31500/2309-8813.18.2022.269717

6. Biro Matthew. “Otto Dix: War and Representation”, in Nothing but the Clouds Unchanged: Artists in World War One (Getty Research Institute). 2014. P. 108–117.

7. Mackenzie M. *Otto Dix and the First World War: Grotesque Humor, Camaraderie and Remembrance*. London–New York : Bloomsbury Academic, 2019.

8. Otto Dix – Trau Deinen Augen. URL: https://www.gera.de/tourismus-freizeit-kultur/museen/kunstsammlung-gera-/-orangerie/otto-dix-trau-deinen-augen (дата звернення: 07.08.2026).

9. Peters O. Otto Dix. Munich–New York : Prestel ; Neue Galerie New York. Montreal Museum of Fine Arts, 2010. 257 p.

10. Peters O. Otto Dix. Der unerschrockene Blick. Eine Biographie. Stuttgart : Philipp Reclam jun., 2013. 280 s.

11. The first world war in German art: Otto Dix's first-hand visions of horror. URL: https://www.theguardian.com/artanddesign/2014/may/14/first-world-war-german-art-otto-dix (дата звернення: 07.08.2026).

References

1. Desiatnyk, D. (2026). Sadystychnyi tsyrk Otto Diksa [Otto Dix's Sadistic Circus]. *Den*. Retrieved from https://day.kyiv.ua/article/kultura/sadystychnyy-tsyrk-otto-diksa [in Ukrainian].

2. Zhukova, N. A. (2024). Phenomenon of Fear: Reflection in Fine Arts of the 20th – Early 21st Century (Cultural Aspect). *Herald of the National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts*, 1, 9–24. https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2024.302016 [in Ukrainian].

3. Merts, O. (2024). Vershnyky Vaimarskoho apokalipsysu [The Horsemen of the Weimar Apocalypse]. *Verbum*. Retrieved from https://www.verbum.com.ua/02/2024/way-through-the-desert/riders-of-weimar-apocalypse/ [in Ukrainian].

4. Mystetstvo Apokalipsysu – ves zhakh Pershoi svitovoi viiny u robotakh Otto Diksa. (2014). [The Art of the Apocalypse: The Horror of the First World War in the Works of Otto Dix]. *Gazeta.ua*. Retrieved from https://gazeta.ua/articles/history/_mistectvo-apokalipsisu-ves-zhah-pershoyi-svitovoyi-vijni-u-robotah-otto-diksa/589716 [in Ukrainian].

5. Petrova, O. (2022). Hyperrealism of a Shaken Consciousness. *Contemporary Art*, 18, 107–110. https://doi.org/10.31500/2309-8813.18.2022.269717 [in Ukrainian].

6. Biro, M. (2014). Otto Dix: War and Representation. In *Nothing but the Clouds Unchanged: Artists in World War One,* 108–117. Los Angeles : Getty Research Institute [in English].

7. Mackenzie, M. (2019). *Otto Dix and the First World War: Grotesque Humor, Camaraderie and Remembrance.* London–New York : Bloomsbury Academic [in English].

8. Otto Dix – Trau Deinen Augen. (n.d.). *Kunstsammlung Gera*. Retrieved from https://www.gera.de/tourismus-freizeit-kultur/museen/kunstsammlung-gera-/-orangerie/otto-dix-trau-deinen-augen [in German].

9. Peters, O. (2010). *Otto Dix.* Munich–New York : Prestel ; Montreal : Montreal Museum of Fine Arts [in English].

10. Peters, O. (2013). *Otto Dix. Der unerschrockene Blick. Eine Biographie.* Stuttgart : Philipp Reclam jun [in German].

11. The First World War in German Art: Otto Dix's First-Hand Visions of Horror. (2014). *The Guardian*. Retrieved from https://www.theguardian.com/artanddesign/2014/may/14/first-world-war-german-art-otto-dix [in English].

EXHIBITION AS AN ART-HISTORICAL TEXT IN THE CONTEMPORARY MUSEUM REPRESENTATION OF OTTO DIX'S OEUVRE (BASED ON THE EXHIBITION "OTTO DIX – TRAU DEINEN AUGEN")

Iryna MATOLICH

King Danylo University, Department of Design,
35 Y. Konovaltsia Str., Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76018
e-mail: iryna.matolich@ukd.edu.ua

The article examines the museum representation of Otto Dix's artistic legacy through the exhibition Otto Dix – Trau Deinen Augen presented at Kunstsammlung Gera – Orangerie (Gera, Germany). The relevance of the study is determined by the growing role of exhibition design in contemporary museum practice, where exhibitions increasingly function not only as a means of displaying works of art but also as an interpretative mechanism that shapes visitors' understanding of artistic heritage. Although Otto Dix's oeuvre has been extensively investigated in art historical scholarship, the exhibition language of this museum project, its spatial organization, and its role in constructing an art-historical narrative have not yet received comprehensive scholarly attention.

The purpose of the article is to analyse the exhibition as a coherent art-historical text and to identify the specific features of the museum representation of Otto Dix's work through the means of contemporary exhibition design. The research is based on a comprehensive art-historical analysis of the exhibition, including its spatial organization, exhibition design, colour zoning, museum graphics, typography, documentary and multimedia components, combined with direct observation conducted during the author's visit to the exhibition.

The study analyses the curatorial concept developed by Dr. Ulrike Lorenz, the spatial dramaturgy of the exhibition, the system of thematic sections, and the role of colour, museum graphics, typography, artists' quotations, documentary materials, and multimedia technologies in constructing the exhibition narrative. It is demonstrated that these components function as an integrated interpretative system shaping the perception of Otto Dix's artistic legacy. The research establishes that exhibition design performs not only a presentational but also an interpretative function, guiding visitors through a coherent art-historical reading of the artist's work. Particular attention is paid to the role of the original artwork as the semantic centre of museum communication, while all supplementary exhibition elements are shown to deepen its interpretation rather than replace it.

The scientific novelty of the study lies in the proposed approach to analysing a museum exhibition as an art-historical text in which spatial organization, exhibition design, museum graphics, typography, documentary materials, and multimedia solutions operate as complementary instruments of art-historical interpretation. The findings expand the methodological framework for the study of contemporary museum exhibitions and may be applied in exhibition design, curatorial practice, museum studies, art history, and higher education in the fields of exhibition design and curatorial studies.

Keywords: art history, Otto Dix, museum studies, exhibition design, museum representation, art-historical text, curatorial concept.

Стаття надійшла до редколегії 17.08.2026 р.
Прийнята до друку 21.10.2026 р.
Опублікована 26.11.2026 р.